8.12.2022

Eduskunnan maa- ja metsätalousvaliokunnalle

Asia: HE 283/2022 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta

Maa- ja metsätalousministeriö on valmistellut luonnoksen hallituksen esitykseksi eduskunnalle laiksi elintarvikemarkkinalain muuttamisesta. Siinä ehdotetaan eräiden määritelmien selventämistä, maksuaikojen lyhentämistä, elintarvikevaltuutetun roolin selkeyttämistä ja valtuutetun roolin vahvistamista seuraamaan markkinoita myös ilman epäilyksiä lainvastaisista toimista.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry (jäljempänä ”MaRa”) lausuu asiasta ja toteaa siitä seuraavaa:

1. Yleistä

Suomalaisille elintarvikemarkkinoille on tyypillistä tukkukaupan keskittyminen, minkä vuoksi kilpailu markkinoilla on vähäistä. Tämä vaikuttaa selvästi myös ravintoloiden hankintoihin. Ravintolayrityksistä valtaosa on pk-yrityksiä, joiden neuvotteluasema on heikko verrattuna suurten ravintolatukkujen neuvotteluvoimaan.

Erot neuvotteluasemassa ja vähäinen kilpailu ovat johtaneet siihen, että ravintolatukkujen hinnat ovat vuodesta 2017 lähtien nousseet selvästi kuluttajahintoja enemmän. Koronakriisin jälkeen ero hintojen nousussa on ollut huomattava. MaRan tilastokeskukselta tilaaman seurannan mukaan ravintoloiden tukkuhinnat ovat nousseet helmikuusta 2014 syyskuuhun 2022 35,7 prosenttia. Samaan aikaan elintarvikkeiden kuluttajahinnat ovat nousseet 14,5 prosenttia ja yleiset kuluttajahinnat 15 prosenttia. (liite)

2. Pykäläkohtaiset kommentit

2 § Määritelmät

Pykälän 1 momentin 6-kohtaan ehdotetaan tehtäväksi täsmennys siitä, mitkä viranomaiset kuuluvat elintarvikemarkkinalain soveltamisalaan yhdistämällä määritelmä hankintalain 5 §:n hankintayksikön määritelmää vastaavaksi. MaRa pitää ehdotusta perusteltuna ja kannattaa täsmennyksen tekemistä.

2 a § Maksuajat

Pykälässä ehdotetaan, että nykyisessä laissa määritelty 30 päivän maksuaika lyhennettäisiin 14 päivään. Ehdotettu maksuaika on selvästi direktiivissä määriteltyä tiukempi ja voi aiheuttaa vaikeuksia sopimusosapuolille. MaRa pitää tärkeänä, että tavarantoimittajan ja ostajan välille jätetään mahdollisuus sopia pidemmästä maksuajasta, silloin kun tuote ei ole elintarvikemarkkinalain tarkoittama pilaantuva tuote.

4 § Muut kielletyt ehdot

Elintarvikelain 4 §:ssä säädetään kiellosta käyttää kohtuuttomia sopimusehtoja. Kieltoa sovelletaan vain elinkeinonharjoittajiin. Pykälää tulisi tarkentaa niin, että kieltoa käyttää kohtuuttomia sopimusehtoja laajennetaan myös julkisen sektorin toimijoihin, jotka tekevät hankintoja elinkeinonharjoittajilta.

5 § ja 8 § Elintarvikevaltuutetun toiminta

Lakiehdotuksen 5 §:n 1 momenttia ehdotetaan täsmennettäväksi siten, että elintarvikevaltuutetulle lisätään selkeä velvoite markkinoiden seuraamiseksi. Seurantaa voidaan tehdä silloinkin, kun selvittämiseen ei liity varsinaista epäilystä elintarvikemarkkinalain säännösten rikkomisesta. Lakiehdotuksen 8 §:n 3 momenttia ehdotetaan täsmennettävän niin, että valtuutetun tulee ottaa asioita käsittelyyn omaaloitteisesti. Tämä velvollisuus olisi etenkin tilanteissa, joissa valtuutettu havaitsee epäkohtia elintarvikemarkkinoilla suorittamansa seurannan perusteella.

MaRa katsoo jo nykyisen lain mahdollistavan ehdotetun toiminnan. Muutos voi olla perusteltua tehdä, jos sen katsotaan selkeyttävän elintarvikevaltuutetun tehtäviä ja toimintavaltuuksia.

13 § Tietojenantovelvollisuus

Elintarvikelain 13 §:n mukaan elinkeinonharjoittaja on salassapitosäännösten estämättä velvollinen antamaan maksutta elintarvikevaltuutetulle valvontaan 7 §:n mukaan kuuluvien laissa tarkoitettujen vaatimusten ja kieltojen noudattamisen varmistamiseksi välttämättömät tiedot ja asiakirjat. MaRa katsoo, että tätäkin pykälää on täsmennettävä niin, että sama velvollisuus asetetaan julkisen sektorin toimijoille.

Matkailu- ja Ravintolapalvelut MaRa ry

Veli-Matti Aittoniemi
varatoimitusjohtaja